

به نام خدا

اصول تنظیم و کنترل بودجه

مؤلفین:

مهدی چقایی

سید حبیب موسوی

سرشناسه : چقایی، مهدی، ۱۳۴۵-
 عنوان و نام پدیدآور : اصول تنظیم و کنترل بودجه/مولفین مهدی
 چقایی، سید حبیب موسوی.
 مشخصات نشر : تهران: سارات، ۱۳۹۷.
 مشخصات ظاهری : ۲۳۱ص.
 شابک : ۹۷۸-۶۰۲۷-۶۲۲-۷-۳۹-۷
 شناسه افزوده : موسوی، حبیب، ۱۳۴۹ -
 رده بندی کنگره : HJ۲۱۵۴/۴/ج/الف ۶ ۷۷۹۳۱
 رده بندی دیویی : ۴۸۰۹۵۵/۳۵۲
 شماره کتابشناسی ملی : ۵۴۲۵۲۸۸

عنوان کتاب	:	اصول تنظیم و کنترل بودجه
تالیف و گردآوری	:	مهدی چقایی، سیدحبیب موسوی
ناشر	:	سارات
مدیر مسئول	:	آریتا گوهری
مدیر اجرایی	:	رضا محبی راد
صفحه آرا و طراح جلد	:	مرضیه باقری
سال و نوبت چاپ	:	۱۳۹۷/اول
شمارگان	:	۱۰۰۰
شابک	:	۹۷۸-۶۰۲۷-۶۲۲-۷-۳۹-۷
قیمت	:	۱۷۰۰۰۰ ریال
آدرس	:	میدان فردوسی خیابان ایرانشهر پلاک ۳۱ طبقه ۵ واحد ۲
شماره تماس	:	۰۹۱۲۰۱۲۴۴۵۹-۰۹۱۰۵۸۸۷۹۵۵
تارنما	:	Saratpublication@gmail.com

بعد از انقلاب تحولات مالی عمده ای در ایران رخ داده است که نظام بودجه ریزی در ایران را دستخوش تحولات و تغییرات نموده است از سال ۱۳۸۴ به بعد تغییرات و تحولاتی همانند ۱- برنامه های توسعه بیشتری اجرا شده (برنامه پنجم و برنامه ششم) ۲- دولتهای جدید بر سر کار آمده اند و ۳- نظام بودجه ریزی دستخوش تغییرات زیادی شده است دولت ۹ و ۱۰ با شعار عدالت و مهرورزی بر سر کار آمد و برنامه های اقتصادی و مالی زیادی اجرا کرد: مانند سفرهای استانی، هدفمند کردن یارانه ها، سهام عدالت، تصویب طرح مدیریت خدمات کشوری، مسکن مهر، اجرای نظام بودجه ریزی عملیاتی، و غیره طرح دیگر اما همزمان با آن تحریم های بین المللی اوج گرفت و شرایط سختی برای اقتصاد ایران فراهم نمود قیمتها روند صعودی گرفت و به بالاترین حد خود در اقتصاد ایران رسید. و علی رغم بالا رفتن قیمت نفت تا حد ۱۵۰ دلار و افزایش بیش از حد درآمد نفت اما مواجه شدن با تحریم های بین المللی و تحریم های آمریکا و تحریم های اروپا، اثر افزایش درآمد نفت از بین رفت و مشکلات دیگری مانند گسترش فسادهای و اختلاس از نظام بانکی و پیدایش معوقات بانکی و گسترش روزانه بصورتی که، که و تورم تمام اقتصاد را فرا گرفت، سال ۱۳۹۲ با روی کار آمدن دولت تدبیر و امید، توافق تاریخی هسته ۵ موسوم به "برجام" صورت گرفت که افق جدیدی پیش روی اقتصاد ایران نشان داده شد که نشان از حذف تحریم های بین المللی و ایجاد شرایط جدید برای اقتصاد ایران و امکان سرمایه گذاری جدید بین المللی های را فراهم می کرد. همچنین "نظام بودجه ریزی برنامه ای" انتخاب گردید و سازمان برنامه و بودجه که در دوره قبل منحل شده بود احیاء شد. و برای اولین بار نرخ تورم به کمتر از ۱۰ درصد رسید و تحت فشار دولت نرخ سود بانکی به پایین ترین حد خود نزول پیدا کرد به گونه ای که بسیاری از مؤسسات مالی ورشکست شدند و اعتراض و تجمعات فراوانی مقابل بانک مرکزی انجام شد اما نرخ رشد اقتصادی که در دوره قبل منفی شده بود مثبت گردید. گرچه بسیاری معتقدند این رشد ناشی از فروش مجدد نفت در بازارهای جهانی بعد از حذف تحریم های بین المللی است. سپس برنامه ششم توسعه تحت سیاستهای کلی رهبری و سیاستهای چشم انداز بیست ساله با یکسال تاخیر از سال ۱۳۹۶ شروع شد که همچنان ادامه دارد. در چند رویکرد مورد توجه قرار گرفته است * ابتدا اکثر تحولات مالی

و بودجه‌ای بصورت منظم بیان شده اند. در ثانی مواد قانونی مقررات مالی، ذکر شده اند و در نهایت آخرین تحولات مالی در کشور ذکر شده اند. نویسندگان معتقدند این اثر خالی از اشکال نیست از نظرات اصلاحی صاحب نظران کمال تشکر را داریم و این اثر را به تمام دانشجویان اقتصاد تقدیم می‌کنیم.

تابستان ۱۳۹۷

مهدی چقایی، سید حبیب موسوی

www.ketab.ir

فهرست مطالب

۱۳.....	فصل اول: تاریخچه بودجه و بودجه نویسی در ایران
۱۳.....	چکیده.....
۱۵.....	سیر تحول و تکامل بودجه.....
۱۹.....	دوره اول: دوره ایران باستان تا سلجوقیان.....
۲۰.....	ویژگی‌های بودجه ریزی در دوره ی اول: از ایران باستان تا سلجوقیان.....
۲۰.....	دوره دوم: از سلجوقیان تا مشروطه.....
۲۸.....	تاکید مشروطه خواهان بر اصول اساسی اقتصادی.....
۲۹.....	تصویب قانون جدید مالیات عمومی:.....
۲۹.....	با این مصوبه بودجه دولت را بدست سهمت به صورت زیر تفکیک شده است.....
۳۰.....	دوره چهارم: پس از پیروزی انقلاب اسلامی.....
۳۰.....	ویژگی های بودجه در دوره چهارم:.....
۳۱.....	اصلاح ساختار درآمدهای دولت.....
۳۱.....	اصلاح ساختار هزینه های دولت.....
۳۱.....	کاهش کسری بودجه " کاهش اتکاء به منابع بانک جهت تامین کسر بودجه "
۳۱.....	برنامه اول توسعه « ۱۳۶۸ - ۱۳۷۲ ».....
۳۱.....	برنامه دوم توسعه « ۱۳۷۴ - ۱۳۷۸ ».....
۳۱.....	برنامه سوم توسعه « ۱۳۷۹ - ۱۳۸۴ ».....
۳۱.....	برنامه چهارم توسعه « ۱۳۸۴ - ۱۳۸۸ ».....
۳۱.....	برنامه پنجم توسعه « ۱۳۸۹ - ۱۳۹۴ ».....
۳۱.....	برنامه ششم توسعه « ۱۳۹۶ - ۱۴۰۰ ».....
۴۳.....	سوالات فصل اول.....
۴۵.....	فصل دوم: کلیات و تعاریف بودجه
۴۵.....	چکیده:.....

۴۶	دولت و سیر تحول وظایف آن
۴۷	نظریه‌های اقتصادی در مورد نقش دولت
۵۱	تفاوت بودجه ریزی دولتی و بودجه ریزی خصوصی
۵۲	رابطه بودجه و برنامه ریزی
۵۳	تعریف بودجه
۵۳	تعاریف عامیانه
۵۴	تعاریف قانونی بودجه
۵۵	برخی نکات مهم درباره قانون بودجه
۶۷	سوالات فصل دوم
۶۸	فصل سوم: اصول اساسی بهنجاری بودجه نویسی
۶۸	چکیده
۶۹	معنا و مفهوم واژه " اصل "
۶۹	اصل اول، اصل سالیانه بودن بودجه
۷۴	اصل دوم - اصل وحدت بودجه
۷۵	اصل سوم تعادل بودجه
۸۴	روش های مختلف انعطاف پذیری در بودجه
۸۷	سوالات فصل سوم
۸۸	فصل چهارم: ساختارهای مورد نیاز تهیه و تنظیم بودجه
۸۸	چکیده
۸۹	ساختار اول: دیدگاه های مختلف پیرامون بودجه
۹۲	ساختار دوم: موارد مهم در برنامه ریزی
۹۵	ساختار سوم: نیاز به استراتژی های توسعه
۹۹	ساختار چهارم: نقش دولت در نظام های اقتصادی
۱۰۱	سوالات فصل چهارم
۱۰۳	فصل پنجم: مراحل مختلف گردش بودجه
۱۰۳	چکیده
۱۰۳	مراحل گردش بودجه
۱۰۴	مرحله اول گردش بودجه : تهیه و تنظیم لایحه بودجه کل کشور

قسمت یک: صدور بخشنامه بودجه ای:.....	۱۰۵
قسمت دو: تهیه و تنظیم بودجه در "دستگاه های اجرایی" و "استانها".....	۱۰۹
قسمت ۳: تصویب در هیات وزیران.....	۱۱۶
چگونگی تهیه و تنظیم لایحه بودجه در یک نگاه.....	۱۱۸
سوالات مرحله اول بودجه گردش بودجه - تهیه و تنظیم و لایحه بودجه.....	۱۲۱
مرحله دوم گردش بودجه: تصویب بودجه.....	۱۲۳
چکیده.....	۱۲۳
انواع بودجه تقدیمی به مجلس:.....	۱۲۶
چگونگی تصویب بودجه شرکت های دولتی.....	۱۲۸
نحوه رسیدگی و تصویب بودجه کل کشور.....	۱۲۹
این عمل مستلزم گذر از چهار مرحله زیر است:.....	۱۲۹
۱- بررسی و رسیدگی در کمیسیون های اصلی و تخصصی.....	۱۲۹
(۱-۱) کمیسیون های تخصصی.....	۱۲۹
وظایف کمیسیون های تخصصی.....	۱۳۰
گروه های چهارگانه کمیسیون اصلی:.....	۱۳۱
سوالات مرحله دوم گردش بودجه - تصویب بودجه.....	۱۳۵
مرحله سوم گردش بودجه: اجرای بودجه	۱۳۷
چکیده:.....	۱۳۷
ابلاغ بودجه.....	۱۳۸
مبادله موافقت نامه طرح و فعالیت.....	۱۴۰
نکات قابل توجه در موافقت نامه جاری.....	۱۴۳
نکات قابل توجه در موافقت نامه طرح های عمرانی.....	۱۴۴
تخصیص اعتبار.....	۱۴۵
مراحل تفصیلی اجرای بودجه:.....	۱۴۷
استثناء اول ، تنخواه و تنخواه گردان.....	۱۴۹
سوالات مرحله سوم گردش بودجه - تصویب بودجه.....	۱۵۲
مرحله چهارم گردش بودجه: نظارت بر بودجه	۱۵۳
انواع نظارت.....	۱۵۴
۱- نظارت درونی:.....	۱۵۶

۱۶۰	تاریخچه خزانه در ایران
۱۶۱	وظایف خزانه
۱۶۲	مورد سوم، کمیته تخصیص اعتبار:
۱۶۶	تاریخچه سازمان برنامه و بودجه
۱۶۷	۲- نظارت بیرونی
۱۶۷	الف (نظارت پارلمانی
۱۶۷	۱- حین اجرای بودجه :
۱۶۹	نکاتی پیرامون آنچه غریغ بودجه کشور
۱۷۱	محتوای گزارش غریغ بودجه:
۱۷۴	ب) نظارت قضایی
۱۷۵	مورد اول، دیوان محاسبات کل کشور:
۱۷۹	وظایف دیوان محاسبات:
۱۸۰	مورد دوم - دیوان عدالت اداری
۱۸۳	سایر موارد نظارت:
۱۸۵	وظایف سازمان حسابرسی:
۱۸۵	موسسه حسابرسی مفید راهبر
۱۸۶	تعریف برخی از اصطلاحات
۱۸۸	سوالات مرحله چهارم گردش بودجه - نظارت بر بودجه
۱۸۹	فصل ششم: پیش بینی درآمدها و هزینه ها
۱۸۹	چکیده:
۱۹۰	الف (پیش بینی درآمدها
۱۹۰	روشهای مختلف پیش بینی درآمدها:
۱۹۰	روش اول: سال ما قبل آخر " روند سال قبل "
۱۹۱	روش دوم، حد متوسطها " نمونه گیری "
۱۹۱	روش سوم، پیش بینی مستقیم " تخمین کارشناسی "
۱۹۲	روش چهارم، نتایج تجربی حاصل از مطالعات تطبیقی
۱۹۲	روش پنجم، برآورد بر اساس مدلهای اقتصادسنجی
۱۹۲	روش ششم، روش سنجیده منظم
۱۹۳	ب (برآورد هزینهها

۱۹۳	روشهای مختلف برآورد هزینه ها:
۱۹۳	روش اول، بودجه متداول " سنتی ":
۱۹۵	مرحله سوم: تبدیل نیازهای پیش بینی شده به ارزش پولی
۱۹۵	روش دوم، بودجه ریزی افزایشی
۱۹۶	روش سوم، بودجه برنامه ای
۱۹۷	مزایای بودجه برنامه ای
۱۹۷	روش چهارم، بودجه عملیاتی
۱۹۸	تفاوت های بودجه برنامه ای با بودجه عملیاتی:
۱۹۹	روش پنجم، بودجه ریزی به روش نظام برنامه ریزی - طرح ریزی و بودجه ریزی (P.P.B.S)
۱۹۹	نتایج استفاده از نظام طرح ریزی، برنامه ریزی و بودجه ریزی:
۲۰۱	روش ششم، بودجه ریزی، بر مبنای صفر
۲۰۲	فرآیند بودجه ریزی بر مبنای صفر
۲۰۵	سوالات فصل ششم
۲۰۷	فصل هفتم: مسائل و مشکلات بودجه ریزی در ایران
۲۰۷	چکیده:
۲۱۷	سوالات فصل هفتم:
۲۱۹	فصل هشتم: کسری بودجه در بودجه ریزی ایران
۲۱۹	دلایل کسر بودجه:
۲۲۰	کسر بودجه معقول و کسر بودجه غیر معقول
۲۲۰	الف - کسر بودجه اداری
۲۲۰	ب - کسر بودجه ناشی از اوضاع و احوال اقتصادی
۲۲۲	ج - کسر بودجه مربوط به ساختار اقتصادی:
۲۲۴	راههای جبران کسری بودجه
۲۲۶	سوالات فصل هشتم
۲۲۷	منابع و کتاب شناسی